

Nieuwe technologie: redder of grafdelver van het kapitalisme?

Op de jaarlijkse zomerschool van het CWI (Committee for a Workers' International) was er een meeting onder de titel "Technologie: redder of grafdelver van het kapitalisme?" Drie sprekers lichtten verschillende aspecten van de relatie tussen enerzijds technologie en anderzijds de maatschappij en het klimaat toe. Deze waren Paul Murphy lid van de Socialist Party (Ierland) en parlements lid voor de Anti-Austerity Alliance; Jess Spear lid van Socialist Alternative (VS) en klimatoloog en tenslotte Peter Taaffe van de Socialist Party (England and Wales) en het Internationaal Secretariaat van het CWI. Een verslag door Mathias (Antwerpen).

Paul Murphy: biedt de nieuwe technologie een uitweg uit het kapitalisme?

De laatste decennia werden gekenmerkt door een enorme ontwikkeling van de informatica en de communicatietechnologie. Informatie delen is daardoor zeer gemakkelijk geworden. Tegelijkertijd kunnen innovaties als 3D-printen en het toepassen van robotica een ware revolutie betekenen voor de manier waarop we produceren en de economie organiseren. De impact op de maatschappij is met andere woorden enorm.

Daartegenover staat dat het kapitalisme al jaren in een diepe crisis zit en geen weg meer vooruit lijkt te kunnen bieden. Het mag dan ook niet verbazen dat er sommigen zich baseren op die technologische ontwikkelingen om een weg uit de huidige malaise te vinden. Ook Paul Mason, een Britse journalist, kijkt hoopvol die richting uit in zijn boek *PostCapitalism*.

Mason is er van overtuigd dat er zich in de huidige maatschappij nieuwe structuren vormen die langzaam de oude zullen vervangen. Drie ontwikkelingen ziet hij daar centraal in: ten eerste maakt de automatisering van de productie dat er minder werk nodig is om iedereen een degelijk levensstandaard te garande-

ren, ten tweede zou de vrije verspreiding van informatie via de moderne communicatiemethoden de markten ondergraven en het prijsmechanisme ontregelen en ten derde ontstaan er steeds meer coöperatieve initiatieven die de wetten van de markt niet meer volgen.

Hoewel deze ideeën op het eerste zicht nieuw lijken, zijn ze in wezen niet anders dan de oude utopisch socialistische denkbeelden maar dan overgoten met een modern technologisch sausje. Robert Owen, Charles Fourier en Saint-Simon probeerden ook binnen het kapitalisme een nieuw systeem op te bouwen. Hun projecten faalden echter stuk voor stuk. Wie binnen de grenzen van de markt blijft, zal zich eerder vroeger dan later moeten aanpassen aan haar wetten. Met die realiteit zullen de hedendaagse coöperatieve initiatieven op termijn geconfronteerd worden.

Het is een illusie om te denken dat het kapitalisme de bovenstaande ontwikkelingen niet zou kunnen overleven. De vaststelling dat we veel minder kunnen werken en toch genieten van een degelijke levensstandaard is niet nieuw. Tot die conclusie kwam o.a. Keynes in de jaren '30 al. Bijna een eeuw later zien we dat binnen dit systeem zo'n herverdeling van het werk er niet automatisch komt. Wat we integendeel zien, is aan de ene kant een opstapeling van de werkdruk en aan de andere kant een toenemende werkloosheid.

Ongetwijfeld maakt het internet het makkelijker en goedkoper om informatie te verspreiden. Maar dat feit alleen maakt nog niet dat informatie vandaag ook vrij verkrijgbaar is. Grote bedrijven slagen er steeds beter in om bv. wetenschappelijke kennis voor zichzelf te monopoliseren. Verder zien we ook dat informatie over ons leven tot koopwaar wordt herleid onder de vorm van big data. Bovendien mogen we niet vergeten dat de infrastructuur waarop het internet stoelt in handen is van diezelfde bedrijven.

Paul Mason maakt een aantal interessante vaststellingen over hoe het systeem vandaag werkt en welk potentieel de moderne technologie heeft om onze maatschappij ten goede te veranderen. Maar op geen enkel moment zal dat vanzelf tot een andere maatschappij leiden.

Jess Spear: kapitalisme, technologie en klimaatsverandering

Jess Spear maakte in haar bijdrage duidelijk hoe er aan die gigantische technologische ontwikkeling ook een grote keerzijde zit. De invloed van de mens op zijn omgeving is de laatste twee eeuwen enorm toegenomen. De gevolgen daarvan zijn, zacht uitgedrukt, verontrustend. Maar vooral het onvermogen van zij die de touwtjes in handen hebben om er iets aan te doen, is wat zorgen baart.

De opwarming van het klimaat is één van de meest gekende voorbeelden hiervan. Sinds het begin van de industriële revolutie is het klimaat opgewarmd met één graad. Nu al zijn de gevolgen hiervan catastrofaal. De extreme droogtes en stormen die we recent ondervonden zijn er rechtstreeks gevolgen van.

Maar dramatischere veranderingen staan ons nog te wachten. De verhoging van 1 graad zou in de komende 50 jaar leiden tot een verhoging van de zeespiegel met 2 meter. Voor de dichtbevolkte kustgebieden is dit een ramp. Desondanks slagen politici er niet in om tot een akkoord te komen waarbij ze de opwarming beperken.

Niet alleen de klimaatopwarming is een probleem. De grootschalige uitbuiting van de landbouwgrond botst op z'n grenzen. Een recente studie stelde dat de belangrijkste landbouwgronden over 60 jaar uitgeput zijn.

Het is duidelijk dat het kapitalisme haar eigen fundamenten ondergraaft en er tegelijkertijd geen antwoord op weet te bieden. Het vormt zelfs een rem op het creëren van een oplossing. Bedrijven als BP wisten al sinds de jaren '80 dat het klimaat opwarmde en hielden hier in hun bedrijfsplannen en -onderzoek rekening mee. Niettemin hebben ze miljarden uitgegeven om de ontkenners van klimaatsverandering te ondersteunen.

Het establishment zal ons geen uitweg uit de klimaatcrisis bieden. Maar de klimaatbeweging zelf is tot hier toe niet in staat geweest de problemen aan te pakken. Er heerst een enorme verwarring in die kringen en er is een gebrek aan een programma dat een echt antwoord formuleert op de problemen.

Door veel organisaties wordt de kwestie van het klimaat geïndividualiseerd. Als we onze levensstijl maar aanpassen en genoeg zouden nemen met een lagere levensstandaard, zouden de problemen opgelost zijn. Dit is een illusie. Twee derden van alle CO₂-uitstoot sinds het begin van de industriële revolutie werd veroorzaakt door slechts 90 bedrijven. Zolang deze niet worden aangepakt, zal er wezenlijk niets veranderen.

Die vaststelling leidt bij sommigen tot waanzinnige conclusies. Volgens hen is niet het kapitalisme het probleem maar elke vorm van industrie en landbouw. Hun ideaal is een terugkeer naar jager-verzamelaarsamenleving. Niet alleen is dit gebaseerd op een fout en geïdealiseerd beeld van zo'n samenleving, maar in

de praktijk zou het ook betekenen dat het overgrote deel van de wereldbevolking moet verdwijnen. Het toont vooral aan welke wereldvreemde ideeën wortel kunnen schieten indien er geen alternatief wordt aangeboden.

De tijd dringt. Over 30 jaar bereiken we het punt waarop de klimaatsverandering onomkeerbaar wordt. Niemand kan met zekerheid zeggen wat er dan zal gebeuren, maar het zou hoedanook rampzalig zijn.

Peter Taaffe: technologie zet tegenstellingen op scherp. Socialisme is nodig!

Op sociaal vlak zullen de recentste technologische ontwikkelingen zware gevolgen hebben. Momenteel werken er wereldwijd 168 miljoen mensen in de industrie. De automatisering via o.a. robotica zal een groot deel van die jobs doen verdwijnen. Tegen 2040 zouden er van die jobs nog maar een paar miljoen overblijven.

In een rapport werd de schatting gemaakt dat in de Verenigde Staten over 40 jaar 47% van alle jobs zouden verdwijnen door de toepassing van nieuwe technologie. Deze ontwikkeling zal wereldwijd voor gigantische uitdagingen zorgen. Deze voorbeelden tonen aan wat er mogelijk zou zijn met deze technologie maar ook hoe dit binnen het kapitalisme tot massale werkloosheid en miserie zou leiden.

Ondanks alle tegenstellingen die het met zich mee bracht, heeft de ontwikkeling van wetenschap en techniek binnen het kapitalisme de basis gelegd om naar een socialistische maatschappij over te gaan. Hoe langer hoe meer wordt duidelijk dat die overgang een noodzakelijk is voor de verdere ontwikkeling en zelfs het voortbestaan van de mensheid.

De discussie over de ideeën zoals die van Paul Mason hangt samen met de discussie over reformisme of revolutie. De ervaring heeft duidelijk aangetoond dat het kapitalisme niet in staat is om haar eigen problemen op te lossen maar ook dat het onmogelijk is om het van binnenuit te veranderen. Reformisme is in een periode van diepe crisis niet realistisch. Ofwel breek je met de logica van dit systeem ofwel ga je door de knieën en kapituleer je. Tsipras en Syriza hebben dat recent nog aan den lijve mogen ondervinden.

Enkel door te breken met het kapitalisme kunnen we beginnen met het oplossen van de problemen. We moeten de controle over de economie en de politiek uit handen nemen van heersende klasse. Dat betekent dat we de sleutelsectoren van de economie onder democratische controle moeten nemen en plannen.

De arbeidersbeweging heeft de laatste jaren keer op keer aangetoond dat ze in strijd wil gaan. Het ontbreekt haar echter aan een organisatie en een programma waarmee ze op succesvolle wijze de strijd kan aangaan. De uitbouw van een internationale revolutionaire massa-organisatie is daarvoor nodig. Het CWI wil en zal daar een belangrijke rol in spelen.